

Motywacje podejmowania pracy a ocena mechanizmów zatrudnienia i kariery zawodowej w Państwowej Inspekcji Sanitarnej

Motivation for taking job in State Sanitary Inspectorate and assessment of perceived employment and professional career mechanisms

ANDRZEJ BOCZKOWSKI

Instytut Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera w Łodzi, ul. Św. Teresy 8, 91-348 Łódź

The State Sanitary Inspectorate is the largest, best structuralized institution burdened with a serious responsibility for the health of Polish population. In spring 2005, a nation-wide survey was carried out among the personnel SES. The method applied was self-filled questionnaire. 367 questionnaires were collected. In the majority of cases the questions were the same as in the questionnaire applied during the survey carried out in 1993 when 1977 persons from the SES personnel participated in the study. This setting enables interesting comparison concerning the dynamics of professional consciousness of the population under study.

Both in 1993 and in 2005, the most frequently reported motivations were: interesting job (1993 – 67% of respondents, 2005 – 58%), useful job (respectively, 64% and 45%), job corresponding to the education (59% and 74%), work for the good of people, society (59% and 44%), solid, sure workplace (35% and 46%). The differences in percentage of persons indicating these types of motivation are a peculiar *signum temporis* with reference to changes in the professional consciousness of the SES personnel. The same situations was observed in the case of opinions referring to the employment mechanisms: the percentages of particular assessments in the two surveys were different. The answer “on the whole it’s pure chance” was indicated in 1993 by 37% of respondents and in 2005 only by 17%; “partly it’s pure chance, partly there are some selective mechanisms”: in 1993 indicated by 39% of respondents and in 2005 by 45%; “on the whole there are some selective mechanisms”: in 1993 by 19% and in 2005 by as many as 32%.

Proportions of answers to the question whether taking a job in SES one could count on having a professional career (which precise definition was placed in the questionnaire) in both surveys were similar. Positive answers were given by (in 1993 as well as in 2005) 33% of respondents and negative by 64% in 1993 (“rather no” – 42% and “decidedly no” – 22%) and 66% in 2005 (“rather no” – 50% and “decidedly no” – 16%). Some differences have appeared in opinions on what factors and to what degree (in what ranking order) influence on having a professional career in the State Sanitary Inspectorate. It is true that “acquired knowledge” as the strongest factor influencing professional career was indicated in both surveys by the same percentage of respondents (32%) but while in 1993 it was the most important factor, in 2005 it was only the second – after “ability to get involved in the existing informal links, connections” indicated as the most important factor in 1993 only by 25% and in 2005 by as many as 35% of respondents. Other factors took into consideration in both surveys were “pure coincidence” (recognised as the most important factor by 19% of respondents in 1993 and 12% in 2005) and “organisational (managerial) skills” (respectively, 15% and 12%).

Correlation analysis between particular types of motivation on one side and ways of perception of employment and professional career mechanisms on the other brought interesting results. In the present paper, an attempt has been made to interpret the identified relations in the context of the personality and socio-demographic profiles typology set up for the needs of these surveys.

Key words: State Sanitary Inspectorate, occupational motivation, employment mechanisms, professional career

Państwowa Inspekcja Sanitarna jest największą i najlepiej ustrukturyzowaną oraz obarczoną znaczną odpowiedzialnością za zdrowie populacji instytucją w systemie zdrowia publicznego w Polsce.

Wiosną 2005 r. przeprowadzone zostało ogólnopolskie badanie personelu stacji sanitarno-epidemiologicznych. Zastosowano w nim metodę ankiety wypełnianej przez respondentów. Otrzymano 367 wypełnionych kwestionariuszy. Znaczna część pytań była identyczna z pytaniami zadawanymi w kwestionariuszu zastosowanym w badaniach przeprowadzonych w stacjach sanitarno-epidemiologicznych w 1993 r. (zbadano wówczas – taką samą metodą – 1977 respondentów), co umożliwiła dokonanie interesujących porównań z zakresu dynamiki zmian świadomościowych w badanej grupie społeczno-zawodowej.

Zarówno w 1993 r., jak i w 2005 r. najczęściej wskazywane były następujące rodzaje motywacji podjęcia pracy w stacji sanitarno-epidemiologicznej: praca ciekawa (1993 – 67%, 2005 – 58%), praca pożyteczna (odpowiednio 64% i 45%), praca odpowiadająca wykształceniu (59% i 74%), praca dla dobra ludzi, społeczeństwa (59% i 44%), solidne, trwałe miejsce pracy (35% i 46%). Istotne różnice w odsetkach osób wskazujących te rodzaje motywacji stanowią swoiste *signum temporis* w odniesieniu do zmian w świadomości zawodowej personelu PIS. Podobnie rzecz się ma, jeśli idzie o ocenę, czy nabór do pracy w stacjach sanitarno-epidemiologicznych ma charakter przypadkowy, czy też działają jakieś mechanizmy selekcyjne. Rozkłady ocen w dwóch badaniach były różne. Możliwość “na ogół jest to sprawa przypadku” wskazało w 1993 r. 37% respondentów, w 2005 r. tylko 17%; “częściowo jest to sprawa przypadku, po części zaś działają pewne mechanizmy selekcyjne” – w 1993 r. 39%, a w 2005 r. 45%; “na ogół działają pewne mechanizmy selekcyjne” – w 1993 r. 19% respondentów, w 2005 r. już 32%.

Rozkłady odpowiedzi na pytanie, czy podejmując pracę w stacji sanitarno-epidemiologicznej można liczyć na zrobienie kariery zawodowej (definicja, której została uprzednio podana w kwestionariuszu) w obu badaniach były podobne: odpowiedzi twierdzącej udzieliło 33% respondentów, zaś odpowiedzi przeczącej – 64% w 1993 r. (“raczej nie” – 42%, “zdecydowanie nie” – 22%) i 66% w r. 2005 (“raczej nie” – 50%, “zdecydowanie nie” – 16%). Pewne różnice wystąpiły w opiniach o tym, jakie czynniki i w jakim stopniu (w której kolejności) wpływają na to, że ktoś robi karierę zawodową w PIS. “Posiadana wiedzę” jako czynnik wpływający na karierę zawodową w pierwszej kolejności wymienili wprawdzie w obu badaniach taki sam odsetek respondentów (32%), o ile jednak w 1993 r. dawało to temu czynnikowi pierwsze miejsce wśród kilku branych pod uwagę, o tyle w 2005 r. było to dopiero miejsce drugie – po “umiejętności wtapiania się w zastane układy” (1993 – 25%, 2005 – 35%). Kolejne czynniki, to “przypadek, zbieg okoliczności” (1993 – 19%, 2005 – 12%) i “umiejętności organizatorskie” (1993 – 15%, 2006 – 12%).

Interesujące rezultaty przyniosła analiza związków między poszczególnymi rodzajami motywacji a postrzeganiem mechanizmów zatrudnienia i kariery zawodowej. W prezentowanym opracowaniu podjęta została próba interpretacji tych związków w kontekście utworzonej na potrzeby omawianych badań typologii profili osobowościowych i społeczno-demograficznych.

Słowa kluczowe: Państwowa Inspekcja Sanitarna, motywacje zawodowe, mechanizmy zatrudnienia, kariera zawodowa

Stres – jedynie tego nie brakuje lekarzom

Stress – doctors do not miss it

JADWIGA JOŚKO, JANUSZ KASPERCZYK, PIOTR GOŚCINIEWICZ, JAN BORCZYKOWSKI, JAROSŁAW JUSZCZYK, JAN KLIMASARA, ALEKSANDRA ŁUKASZEK, ŁUKASZ MAZUREK, EWA OLEŚ

Katedra i Zakład Medycyny i Epidemiologii Środowiskowej, Śląska Akademia Medyczna w Katowicach, Wydział Lekarski w Zabrze, ul. H. Jordana 19, 41-808 Zabrze

Some physicians are at times completely helpless in the face of suffering of their patients. They often undertake “the protective mask” – thinking about patient only in medical categories, using professional jargon, inexplicable for patient or avoiding the physical contact with the patient (e.g. visual contact). It would not need to be so, if the level of stress experienced by physicians was not so high.

The investigations were carried out among 158 different specialties physicians, employed in the Silesian Medical School and Silesian district hospitals. Doctors are discontented with conditions of work, salaries, organization of work, as well of system of professional training. In opinion of 97.4% of physicians salaries are low, including over 74.7% absolutely too low. The system of education is improper, 57% of doctors think, that during studies they spent too much time on theory, too little on practice. About 28% doctors often feel helpless with patients and they are not able to help them using conventional methods of treatment. Stress is strongly experienced by Silesian doctors, its severity in scale from 1 to 5 is 4 for 29.1%, and 5 for 38.6%. Almost 47% think that they cannot overcome stress at work, about 12.6% admit that they need help. As many as 87.3% doctors envy the conditions of work in different countries, and 63.3% would like to leave Poland and work abroad. In conclusion, it is necessary to organize trainings on coping with stress, to change organization of work and to elaborate the preventive programme for doctors including reduction of stress during work and individual help.

Key words: stress, physicians, work satisfaction

Niektórzy współcześni lekarze niejednokrotnie stają zupełnie bezradni w obliczu ogromu nieszczęścia, z jakim są konfrontowani na co dzień i nierzadko przyjmują “maskę ochronną”, polegającą na myśleniu o pacjencie w czysto medycznych kategoriach, używania profesjonalnego żargonu, niezrozumiałego dla pacjenta, czy też fizycznego unikania kontaktu z pacjentem (np. unikania kontaktu wzrokowego). Nie musiałyby tak być, gdyby poziom stresu, jakiemu poddawani są lekarze w Polsce nie był zbyt wysoki.

Badania przeprowadzono u 158 lekarzy różnych specjalności, zatrudnionych w Śląskiej Akademii Medycznej oraz szpitalach rejonowych na terenie Śląska. Wynika z nich jasno, że lekarze są grupą społeczną o wysokim stopniu niezadowolenia ze swoich warunków pracy, wynagrodzeń, organizacji pracy oraz systemu szkoleń. Zdaniem 97,4% badanych ich wynagrodzenia są za niskie, w tym dla ponad 74,7% stanowczo za niskie. Za niewłaściwy uznawany jest także system kształcenia, 57% badanych uważa, że stanowczo za dużo czasu w trakcie studiów poświęca się teorii, a za mało praktyce. Około 28% lekarzy często czuje się bezradnych wobec swoich pacjentów i nie potrafi im pomóc wykorzystując konwencjonalne metody leczenia. Stres jest bardzo silnie odczuwany przez śląskich lekarzy, jego nasilenie w skali od 1 do 5 dla 29,1% wynosi 4, a dla 38,6% – 5. Prawie 47% uważa, że nie radzi sobie ze stresem w pracy, z czego ok. 12,6% przyznaje, że potrzebuje w tym względzie pomocy. Aż 87,3% badanych lekarzy zazdrości warunków pracy lekarzom w innych krajach, 63,3% chciałoby wyjechać za granicę i tam podjąć pracę. Istnieje więc potrzeba szkolenia w zakresie radzenia sobie ze stresem, potrzeba zmian w organizacji pracy oraz potrzeba opracowania programu profilaktycznego dla lekarzy włączając w to akcje propagujące redukcję stresu w pracy i pomoc indywidualną.

Słowa kluczowe: stres, lekarze, satysfakcja z pracy

Występowanie zespołu wypalenia zawodowego wśród personelu medycznego

Prevalence of burn-out syndrome in medical staff

HANNA SKÓRZYŃSKA, ANNA PACIAN, EWA RUDNICKA-DROŻAK, DOROTA ŻOŁNIERCZYK-KIELISZEK, AGATA STEFANOWICZ, MARLENA SOKÓŁ

Międzywydziałowa Katedra i Zakład Zdrowia Publicznego, Akademia Medyczna im. Prof. Feliksa Skubiszewskiego w Lublinie, ul. Chodźki 1, 20-093 Lublin

The aim of the survey was to recognize professional burnout syndrome in relation to sociodemographic variables among doctors and nurses.

The study comprised 114 persons with medical education. The study was conducted by means of a diagnostic survey using the survey technique of Professional Burnout Scale (SWS). The survey group included the employees of the departments of Obstetrics and Pathology of Pregnancy, Ophthalmology, Otolaryngology, Neurology, Hematology and Oncology. The statistical analysis included an ANOVA analysis of variance, Spearman rank sigma correlation, U-Mann Whitney test as well as the t-student test.

Some statistically significant features of professional burnout syndrome were found in the departments according to the age of respondents. The older the person was, the more intensified the symptoms of professional burnout appeared.

The largest intensification of symptoms of professional burnout syndrome occurs amongst the representatives of medical professions aged from 30 to 46, with 16 to 20 years of job seniority. Gender was proved to be insignificant as far as the appearance of symptoms is concerned. The most frequent symptoms of professional burnout syndrome include: exhaustion, lack of sleep, depressed mood, perception of lacking strength and self-control, exclusion from social life, increasing tendency of negative thinking among the majority of respondents.

Key words: professional burnout

Zespół wypalenia zawodowego odnosi się do stanu wyczerpania spowodowanego nadmiernymi żądaniami stawianymi przez środowisko lub daną osobę. Do wypalenia zawodowego są skłonne osoby pracujące w zawodach społecznych (nauczyciele, pielęgniarki, lekarze).

Celem badań było rozpoznanie zespołu wypalenia zawodowego w zależnościach socjodemograficznych wśród lekarzy i pielęgniarzy.

Materiał i metody. Badaniem objęto 114 osób z wykształceniem medycznym. Przeprowadzono metodą sondażu diagnostycznego zrealizowanego za pomocą techniki ankietowej Skali Wypalenia Sił (SWS). Respondentami byli pracownicy oddziałów: położnictwa i patologii ciąży, okulistycznego, otolaryngologii, neurologii, hematologii oraz onkologii. W analizie statystycznej wykorzystano analizę wariancji ANOVA, korelacji współczynników sigma Spearmana, test U-Manna Whitney'a oraz test t-studenta.

Wyniki. Wykazano istotne statystycznie cechy zespołu wypalenia zawodowego na oddziałach w zależności od wieku respondentów. Ze wzrostem wieku występuje nasilenie objawów wypalenia zawodowego.

Wnioski. Największe nasilenie objawów zespołu wypalenia zawodowego występuje wśród przedstawicieli zawodów medycznych w wieku 30-46 lat, średni staż pracy 16-20 lat. Płeć nie jest istotnym czynnikiem w ujawnianiu objawów. Najczęstsze objawy zespołu wypalenia zawodowego: to zmęczenie, niewyspanie, obniżony nastrój, poczucie braku siły i kontroli, wyłączenie z życia społecznego, narastająca tendencja negatywnego myślenia wśród większości respondentów.

Słowa kluczowe: wypalenie zawodowe